NÁVRHY GENERÁLNEJ ADVOKÁTKY
JULIANE KOKOTT
prednesené 18. júla 2007 [1]

I — Úvod

1. V konaní vo veci samej na Cour de cassation (Francúzsko) je prejednávaný spor medzi spoločnosťou Pipeline Méditerranée et Rhône (ďalej len „SPMR“) a francúzskou colnou správou [2] vo veci oslobodenia od spotrebných daní z uhľovodíkov, ktoré unikli z ropovodu z dôvodu technických porúch.

2. Oslobodenie od dane stanovené v článku 14 ods. 1 smernice Rady 92/12/EHS z 25. februára 1992 o všeobecných systémoch pre výrobky podliehajúce spotrebnej dani a o vlastníctve, pohybe a monitorovaní takýchto výrobkov [3] v tomto smere predpokladá, že k strate došlo v režime pozastavenia dane a že bola spôsobená nepredvídateľnou udalosťou alebo vyššou mocou, alebo že ide o straty „spôsobené povahou výrobkov“. Cour de cassation žiada od Súdneho dvora výklad týchto pojmov.

II — Právny rámec

A — *Smernica 92/12*

3. Na základe článku 3 je smernica 92/12 uplatniteľná najmä na minerálne oleje, ako sú definované v príslušných smerniciach.

4. Vznik daňového dlhu je stanovený v článku 5 ods. 1 tejto smernice:

„Výrobky, ktoré sú uvedené v článku 3 (1), budú podliehať spotrebnej dani v čase ich pohybu [výroby — *neoficiálny preklad*] v rámci územia Spoločenstva, ako je definované v článku 2 alebo ich dovozu na toto územie.

1 — Jazyk prednesu: nemčina.

2 — Alebo presnejšie, administration des douanes et droits indirects (Správa ciel a nepriamych daní) a direction nationale du renseignement et des enquêtes douanières (DNRED) (Štátne riaditeľstvo pre colné informácie a colné vyšetrovanie).

3 — Ú. v. ES L 76, s. 1; Mim. vyd. 09/001, s. 179. Aj keď táto smernica bola následne niekoľkokrát zmenená a doplnená, sporné ustanovenia zostali nezmenené.

Za ‚dovoz výrobku podliehajúceho spotrebnej dani' sa považuje vstup tohto výrobku na územie spoločenstva…

…“

5. Článok 6 ods. 1 upresňuje okamih, od ktorého sa začne spotrebná daň vyberať, teda presne skutočnosť, ktorá zakladá daňovú povinnosť:

„1. Spotrebná daň sa začne vyberať v čase uvoľnenia výrobkov na spotrebu [v čase prepustenia do režimu voľného obehu — *neoficiálny preklad*], alebo ak sa zaznamená nedostatok, čo [ak sa zistí schodok, ktorý — *neoficiálny preklad*] musí podliehať spotrebnej dani v súlade s článkom 14 ods. 3.

Uvoľnenie výrobkov na spotrebu, ktoré podliehajú spotrebnej dani [prepustenie výrobkov podliehajúcich spotrebnej dani do režimu voľného obehu — *neoficiálny preklad*], bude znamenať:

a) akúkoľvek odchýlku, vrátane nepravidelnej výnimky z dohody o pozastavení [akékoľvek vystúpenie vrátane neoprávneného z režimu pozastavenia dane — *neoficiálny preklad*];

b) akúkoľvek výrobu, vrátane nepravidelnej výroby tých výrobkov, ktorú sú mimo dohôd o pozastavení [režimu pozastavenia — *neoficiálny preklad*];

c) akýkoľvek import týchto výrobkov, vrátane nepravidelného importu, kde tieto výrobky neboli zaradené do dohody o pozastavení [režimu pozastavenia — *neoficiálny preklad*].“

6. Článok 14 smernice definuje podmienky, za ktorých sa na straty uplatní oslobodenie od dane:

„1. Oprávnení vlastníci skladov majú byť oslobodení od dane, pokiaľ ide o straty, ktoré sa vyskytnú v čase pozastavenia dohôd, čo sa pripisuje náhodným udalostiam alebo *force majeure* stanovenej oprávnenými osobami príslušného členského štátu. Títo tiež majú byť oslobodení od dane, v čase pozastavenia dohôd, v súvislosti so stratami vlastností výrobkov počas výroby, spracovávania, skladovania a prepravy. Každý členský štát má stanoviť podmienky, za ktorých sú tieto výnimky (zľavy na daniach) zaručené. Tieto výnimky (zľavy na daniach) sa majú aplikovať rovnakou mierou na obchodníkov uvedených v článku 16 počas prepravy výrobkov v čase dohôd o pozastavení spotrebnej dane. [Prevádzkovatelia daňových skladov sú oslobodení od dane zo strát, ku ktorým došlo v režime pozastavenia dane, ktoré sú dôsledkom nepredvídateľných udalostí alebo prípadu vyššej moci a boli zistené orgánmi dotknutého členského štátu. V režime pozastavenia dane sú tiež oslobodení od dane zo strát spôsobených povahou výrobkov v rámci procesu výroby, spracovania, skladovania a prepravy. Každý členský štát stanoví podmienky priznania takéhoto oslobodenia od dane. Takéto oslobodenie od dane sa uplatní aj na hospodárske subjekty uvedené v článku 16 pri preprave výrobkov v režime pozastavenia spotrebnej dane — *neoficiálny preklad*].

2. Straty uvedené v odseku 1, ktoré sa vyskytnú pri preprave výrobkov v rámci

spoločenstva v dobe platnosti systému o pozastavení spotrebnej dane [režimu pozastavenia dane — *neoficiálny preklad*], sa musia stanoviť podľa pravidiel cieľového členského štátu.

3. Bez toho, aby bol dotknutý článok 20, poplatky za straty iné, než sú za straty uvedené v odseku 1 a straty, pre ktoré neplatia výnimky uvedené v odseku 1, sa majú vyberať na základe sadzieb aplikovateľných v príslušných členských štátoch v čase, keď sa vyskytli straty, stanovené kompetentnými orgánmi, alebo ak je nevyhnutné v čase, keď bola zaznamenaná strata. [Bez toho, aby bol dotknutý článok 20, v prípade iných schodkov, ako sú straty uvedené v odseku 1, a v prípade strát, za ktoré sa oslobodenie od dane uvedené v odseku 1 nepriznáva, sa dane vyberajú v závislosti od sadzieb platných v dotknutom členskom štáte v okamihu zistenia schodkov — *neoficiálny preklad*].“

B — *Vnútroštátne právo*

7. Podľa článku 158 C colného kódexu, ktorý na základe informácií vnútroštátneho súdu preberá smernicu 92/12:

„Straty výrobkov umiestnených v daňovom sklade ropných výrobkov nepodliehajú dani, ak sa colnej správe preukáže:

1. že sú výsledkom nepredvídateľnej udalosti alebo vyššej moci;

2. alebo že sú spôsobené povahou výrobkov. Výnosmi ministra financií možno v tejto súvislosti stanoviť paušálnu maximálnu výšku strát, ktoré možno oslobodiť od dane vo vzťahu k akémukoľvek výrobku alebo akémukoľvek spôsobu prepravy.“

III — Skutkový stav a prejudiciálne otázky

8. Na území obce Saint-Just-Chaleyssin (Isère) došlo počas niekoľkých dní k úniku uhľovodíkov z ropovodu. SPMR prepravovala v tomto ropovode do Švajčiarska uhľovodíky s podmienečným oslobodením od spotrebnej dane. Dňa 1. januára 1997 tento ropovod praskol. To spôsobilo únik uhľovodíkov, z ktorých sa podarilo z pôdy získať iba časť.

9. SPMR požiadala o oslobodenie od spotrebnej dane zo 795 201 litrov uhľovodíkov, o ktoré prišla. Po zamietnutí jej žiadosti podal administration des douanes et droits indirects žalobu na zaplatenie, ktorá bola v prvostupňovom konaní zamietnutá. Cour d'appel de Versailles (Francúzsko) žalobe čiastočne vyhovel a rozhodol, že neexistovala nepredvídateľná okolnosť alebo vyššia moc v zmysle článku 158 C colného zákona. Vo francúzskom práve sa za prípady vyššej moci považujú iba udalosti vyplývajúce z nepredvídateľných a neodvrátiteľných okolností, ktorých pôvod je nezávislý od vôle dotknutej osoby.

10. Proti tomuto posúdeniu podala SPMR kasačný opravný prostriedok. SPMR subsidiárne tvrdí, že strata ropných výrobkov prepravovaných ropovodom bola v každom

prípade daná ich povahou. Rozsudkom z 11. júla 2006 Cour de cassation predložil Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Má sa pojem prípad vyššej moci zapríčiňujúcej straty, ku ktorým dôjde v režime pozastavenia dane v zmysle článku 14 ods. 1 smernice 92/12… chápať v tom zmysle, že ide o nepredvídateľné a neodvrátiteľné okolnosti, ktorých pôvod je nezávislý od prevádzkovateľa daňového skladu domáhajúceho sa týchto okolností na podporu svojej žiadosti o oslobodenie od dane, alebo postačuje, že prevádzkovateľ daňového skladu tieto okolnosti nemohol odvrátiť?

2. Možno stratu časti výrobkov, ktoré unikli z ropovodu z dôvodu ich kvapalnej povahy a vlastností pôdy, do ktorej sa rozptýlili, pričom tieto vlastnosti boli prekážkou ich opätovného získania a viedli k ich zdaneniu, považovať za spôsobenú povahou výrobkov v zmysle článku 14 ods. 1 smernice 92/12…?“

11. SPMR, francúzska, talianska a poľská vláda, ako aj Komisia Európskych spoločenstiev predložili Súdnemu dvoru pripomienky.

IV — Posúdenie

A — *Úvodné poznámky*

12. Článok 6 ods. 1 smernice 92/12 stanovuje, že spotrebná daň z výrobkov, ktoré tejto dani podliehajú, ako je minerálny olej, sa začne vyberať nie iba v čase prepustenia do režimu voľného obehu, ale aj v prípade, ak sa zistí schodok, ktorý podlieha spotrebnej dani podľa článku 14 ods. 3 smernice 92/12. Podľa tohto článku 14 ods. 1 sú však straty oslobodené od dane, pokiaľ vzniknú v režime pozastavenia dane a z dôvodu:

— nepredvídateľnej udalosti alebo

— vyššej moci, alebo

— povahy výrobkov (úbytok).

13. Vnútroštátny súd svojou prvou prejudiciálnou otázkou požaduje objasnenie otázky,

či zaznamenané straty ropných výrobkov je možné považovať za spôsobené vyššou mocou, a svojou druhou prejudiciálnou otázkou sa pýta, či tieto straty spadajú do vyššie uvedenej tretej kategórie strát (úbytok), ktorá je oslobodená od dane.

14. V tejto súvislosti sa vynárajú dve úvodné poznámky. Na jednej strane je vhodné zdôrazniť, že pojmy uvedené v článku 14 ods. 1 smernice 92/12 majú byť považované za autonómne pojmy práva Spoločenstva.

15. Je pravda, že článok 14 ods. 1 tretia veta smernice 92/12 stanovuje, že každý členský štát má stanoviť podmienky, za ktorých sú tieto oslobodenia od dane zaručené. Ako správne zdôrazňuje Komisia, toto ustanovenie však nemôže byť vykladané v zmysle, že členské štáty sú oprávnené nezávisle definovať pojmy „vyššia moc“ a „straty spôsobené povahou výrobkov“ tejto smernice podľa definícií, ktoré podáva ich vnútroštátne právo.

16. Podľa štvrtého odôvodnenia smernice 92/12 na to, aby sa zabezpečilo vytvorenie a fungovanie vnútorného trhu, zdanenie by malo byť identické vo všetkých členských štátoch. Tento cieľ smernice 92/12 by bol ohrozený, ak by hmotnoprávne požiadavky oslobodenia od dane záviseli výlučne od definície podmienok použitia vo vnútroštátnom práve. Právomoc členských štátov stanoviť podmienky na priznanie oslobodenia od dane sa naopak vzťahuje výlučne na zvláštne okolnosti priznania oslobodenia od dane, ako sú napríklad presné spôsoby správnych konaní, ktoré nie sú upravené v smernici, ale nie na obsah oslobodenia od dane. [4]

17. Ostatne aj v iných oblastiach práva sa Súdny dvor doteraz vždy zaoberal pojmom „vyššia moc“ ako pojmom práva Spoločenstva bez toho, aby pri tom odkazoval na vnútroštátne pojmy. [5]

18. Na druhej strane je ešte s ohľadom na skutkový stav opísaný vnútroštátnym súdom potrebné uviesť, že k „strate“ ropných produktov došlo bezpochyby v zmysle smernice 92/12. To platí, ako správne uvádza Komisia, aj keby bol tento pojem straty vykladaný analogicky ako rovnako znejúci pojem

4 — Pozri v tomto zmysle rozsudok z 15. júna 2006, Heintz van Landewijck (C-494/04, Zb. s. I-5381, bod 41); pozri tiež v porovnaní s obdobným ustanovením článku 13 časti A ods. 1 šiestej smernice rady 77/388/EHS zo 17. mája 1977 o zosúladení právnych predpisov členských štátov o dani z obratu — spoločnom systéme pre daň z pridanej hodnoty, jednotnom základe jej stanovenia (Ú. v. ES L 145, s. 1; Mim. vyd. 09/001, s. 23), rozsudok z 26. mája 2005, Kingscrest Associates a Montecello (C-498/03, Zb. s. I-4427, bod 24), s podrobnejšími odkazmi, ako aj moje návrhy k rozsudku z 27. apríla 2006, Solleveld (C-443/04, Zb. s. I-3617, bod 21).

5 — Pozri napríklad rozhodnutia citované v poznámkach pod čiarou 18 a 19.

použitý v článku 4 smernice 79/623/EHS [6]. Súdny dvor v tejto súvislosti rozhodol, že nejde o stratu, ak riziko spočíva v skutočnosti, že chýbajúci tovar sa dostane do obchodného obehu Spoločenstva, čo je možné najmä v prípade krádeže. [7] Naopak, uhľovodíky v prejednávanom prípade vsiakli nenávratne do pôdy, takže zmes musela byť odstránená ako odpad. Je teda vylúčené, aby sa zmes dostala do obchodného obehu.

B — *O prvej prejudiciálnej otázke*

19. Svojou prvou prejudiciálnou otázkou vnútroštátny súd ponúka nasledujúcu alternatívu týkajúcu sa presnejšej definície pojmu vyššia moc. Pýta sa, či okolnosti, ktoré spôsobili stratu, musia byť nepredvídateľné a neodvratné, vznikajúce z príčiny nespôsobenej oprávneným prevádzkovateľom daňového skladu, alebo je dostačujúce, aby tieto okolnosti boli neodvratné.

20. Formulácia tejto otázky vyplýva zjavne z pojmu vyššej moci podľa francúzskeho práva. Keďže sa však týka výkladu autonómneho pojmu práva Spoločenstva, Komisia správne poznamenáva, že nie je vhodné používať terminológiu poznamenanú vnútroštátnym pojatím, ako je to pri tomto vnútroštátnom rozhodnutí. Je potrebné vypracovať autonómnu definíciu pojmu „vyššia moc“.

21. Aj keď sa vnútroštátny súd nepýta výslovne Súdneho dvora na pojem nepredvídateľná udalosť, je vhodné najprv vysvetliť vzťahy medzi týmto pojmom a stratou spôsobenou vyššou mocou.

1. O vzťahu medzi pojmom nepredvídateľná udalosť a pojmom vyššia moc

22. Podľa nemeckej verzie smernice 92/12 sa oslobodenie od dane poskytuje nielen pre straty spôsobené vyššou mocou, ale tiež pre straty spôsobené nepredvídateľnou udalosťou, „Untergang“ v nemeckej verzii. Pojmom „Untergang“ sa rozumie akákoľvek nenahraditeľná strata bez ohľadu na špecifické okolnosti v prejednávanom prípade alebo zodpovednosť oprávneného prevádzkovateľa daňového skladu za túto stratu. Vzhľadom na to, že uniknuté ropné produkty vsiakli do pôdy a nemohli byť dopravené do ich miesta určenia, osamotená analýza nemeckej verzie umožňuje dospieť k záveru

6 — Smernica Rady 79/623/EHS z 25. júna 1979 o harmonizácii ustanovení zákonov, iných právnych predpisov alebo správnych opatrení týkajúcich sa colného dlhu [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 179, s. 31).

7 — Rozsudok z 5. októbra 1983, Esercizio Magazzini Generali a Mellina Agosta, 186/82 a 187/82, Zb. s. 2951, bod 14.

o existencii „Untergang“. Úniky uhľovodíkov musia byť predmetom oslobodenia od dane bez toho, aby bolo potrebné overiť existenciu prípadu vyššej moci.

23. Nemecká verzia sa však odlišuje od ostatných jazykových verzií smernice 92/12. Zdá sa, že ostatné verzie neprirovnávajú pojem vyššej moci k pojmu „Untergang“, ale k pojmu zodpovedajúcemu „nepredvídateľnej udalosti“ (cas fortuit) podľa francúzskeho práva, ktorej nemecký najbližší preklad je „zufälliger Untergang“ (náhodne spôsobený nepredvídateľný zánik). [8] Keďže rôzne jazykové verzie právneho aktu sa medzi sebou odlišujú alebo môžu v každom prípade ponúkať odlišný výklad, z ustálenej judikatúry vyplýva, že sporné ustanovenie má byť vykladané v závislosti od všeobecnej štruktúry a cieľa právnej úpravy, ktorej je súčasťou. [9]

24. Vzhľadom na všeobecnú štruktúru smernice 92/12 je potrebné chápať pojem „Untergang“ tak, ako v ostatných jazykových verziách, v zmysle nepredvídateľnej udalosti. [10] Pokiaľ by mal byť pojem „Untergang“ chápaný ako akákoľvek definitívna strata (zavinená alebo nezavinená), blízky pojem straty spôsobenej vyššou mocou by značne stratil na svojom autonómnom význame. Strata spôsobená vyššou mocou je vo väčšine prípadov sprevádzaná zánikom („Untergang“) tovaru. [11]

25. Okrem toho dualita pojmov použitých v prejednávanom prípade sa nachádza v iných právnych predpisoch, ako je článok 45 ods. 2 Štatútu Súdneho dvora. [12] Tieto pojmy nepredvídateľnej udalosti a vyššej moci sú však preložené do nemčiny „höhere Gewalt oder Zufall“ (doslova „vyššia moc alebo náhoda“). Je však potrebné vziať do úvahy, že oslobodenie od dane môže byť poskytnuté iba v prípade straty spôsobenej účinkom náhody (nepredvídateľné straty) alebo spôsobenej z dôvodu vyššej moci, a nie v prípade obyčajného zániku („Untergang“) tovaru.

8 — Pozri napríklad nasledujúce jazykové verzie, v ktorých bola smernica na začiatku prijatá, t. j. v španielčine „caso fortuito“, v dánčine „haendelige begivenheder“, v gréčtine „τυχαία περιστατικά“, v angličtine „fortuitous events“, v taliančine „casi fortuiti“, v holandčine „toevallige omstandigheden“ a v portugalčine „casos fortuitos“.

9 — Rozsudky z 27. marca 1990, Cricket St Thomas, C-372/88, Zb. s. I-1345, bod 19; z 9. marca 2006, Zuid-Hollandse Milieufederatie a Natuur en Milieu, C-174/05, Zb. s. I-2443, bod 20, a z 23. novembra 2006, ZVK, C-300/05, Zb. s. I-11169, bod 16.

10 — V tejto súvislosti bola smernica 92/12 prebratá v Spolkovej republike Nemecko a v Rakúskej republike v doslovnom znení, čo s ohľadom na význam právneho pojmu „Untergang“ v týchto členských štátoch muselo viesť k obsahovým odlišnostiam s touto smernicou [pozri napríklad § 14 ods. 1 nemeckého zákona o spotrebnej dani z energií (Energiesteuergesetz, BGBl. 2006 I, s. 1534) a § 38 rakúskeho zákona o spotrebnej dani z uhľovodíkov (österreichisches Mineralölsteuergesetz) z roku 1995 (BGBl. 1994, s. 630)].

11 — Iba v prípade straty spôsobenej krádežou (za predpokladu, že to je považované za prípad vyššej moci), keď vec hneď nezanikne.

12 — Pozri napríklad článok 45 ods. 2 Štatútu Súdneho dvora.

26. Vnútroštátny súd sa priamo pýta Súdneho dvora iba na výklad pojmu „vyššia moc“, pričom necháva stranou pojem nepredvídateľná udalosť. Pravdepodobne je to možné vysvetliť skutočnosťou, že vo francúzskom práve sú na rozdiel napríklad od nemeckého práva [13] tieto dva pojmy väčšinou chápané tak, že sa prekrývajú a že ich nie je možné jednoznačne odlíšiť jeden od druhého. [14]

byť položený dôraz taktiež na výklad pojmu vyššia moc.

2. O výklade pojmu vyššia moc

28. Súdny dvor doteraz neupresnil výklad, aký sa má používať pre pojem „vyššia moc“ podľa článku 14 ods. 1 smernice 92/12. Súdny dvor mal už opakovane príležitosť vyjadriť sa k tomuto pojmu vo vzťahu k ostatným ustanoveniam. Najprv uvediem judikatúru vydanú v iných oblastiach práva, následne preskúmam, či ju možno ako takú použiť na smernicu 92/12 alebo ju treba prispôsobiť.

27. V práve Spoločenstva Súdny dvor tiež doteraz nevymedzil rozdiely medzi týmito dvoma pojmami, [15] pričom ich často skúmal spoločne a bez ďalšieho vysvetlenia prostredníctvom rovnakých kritérií. [16] Pojem vyššia moc bol však vo väčšine prípadov odôvodnení rozhodnutí Súdneho dvora v ústrednej pozícii, zatiaľ čo pojmu nepredvídateľná udalosť nebol priznaný autonómny význam. [17] V prejednávanom prípade musí

a) Judikatúra Súdneho dvora v iných oblastiach práva

29. Väčšia časť judikatúry týkajúcej sa vyššej moci sa vzťahuje na nariadenia o spoločnej organizácii trhu v oblasti poľnohospodárstva. Aj v rámci judikatúry týkajúcej sa článku 45 štatútu sa už Súdny dvor vyslovil k výkladu tohto pojmu.

13 — V nemeckom práve sa často rozlišuje medzi nepredvídateľnou udalosťou „bežná náhoda“ („einfacher Zufall“) a vyššou mocou „intenzívna náhoda“ („gesteigerter Zufall“) spôsobenou úplne nezávisle od osoby.

14 — Pozri, pokiaľ ide o tento bod, Terré/Simler/Lequette, *Droit civil — Les obligations*, č. 581, Éditions Dalloz, 9. vydanie, 2005.

15 — Súdny dvor vo svojom rozsudku z 15. decembra 1994, Bayer/Komisia (C-195/91 P, Zb. s. I-5619, bod 33), výslovne ponechal otvorenú otázku, či existuje rozdiel medzi týmito dvoma pojmami.

16 — Pozri napríklad rozsudok z 2. marca 1967, Simet a Feram/Vysoký úrad, 25/65 a 26/65, Zb. s. 39; uznesenie z 5. marca 1993, Ferriere Acciaierie Sarde/Komisia, C-102/92, Zb. s. I-801, bod 20, a rozsudok Bayer/Komisia, už citovaný, bod 32.

17 — Iba vo veľmi starom už citovanom rozsudku Simet a Feram/Vysoký úrad (s. 56), ktorý sa osamotene touto otázkou zaoberal, Súdny dvor v prípade článku 45 Štatútu Súdneho dvora uznal existenciu nepredvídateľnej udalosti, pokiaľ ide o žalobu, ktorá bola podaná iba štyri dni po jeho príchode do Luxemburgu, bez toho, aby odlišoval tento prípad nepredvídateľnej udalosti od prípadu vyššej moci.

30. Podľa tejto judikatúry sa v práve Spoločenstva musia pod pojmom „vyššia moc“ alebo „nepredvídateľná udalosť“ rozumieť v zásade okolnosti nezávislé od toho, kto sa jej dovoláva, neobvyklé a nepredvídateľné okolnosti, ktorých dôsledkom nebolo možné zabrániť napriek vynaloženiu všetkej starostlivosti. [18] Z toho vyplýva, že ako pojem vyššia moc, tak aj pojem nepredvídateľná okolnosť, obsahujú objektívnu zložku týkajúcu sa neobvyklých okolností, nezávislých od hospodárskeho subjektu, a subjektívnu zložku, spočívajúcu v povinnosti dotknutej osoby zabezpečiť sa proti dôsledkom neobvyklej udalosti tým, že prijme vhodné opatrenia bez toho, aby podstúpila neprimerané obete. [19]

31. Súdny dvor niekoľkokrát zdôraznil, že tento pojem nemá v rôznych oblastiach práva Spoločenstva rovnaký obsah, jeho význam sa musí určiť podľa právneho rámca, v ktorom má vyvolať svoje účinky. [20] Vyššie uvedená definícia sa však musí použiť „bez ohľadu na zvláštnosti špecifických oblastí, kde je použitá“ [21]. Z toho jasne vyplýva, že táto definícia sa nemôže zmeniť v závislosti od dotknutej oblasti, ale predstavuje všeobecnú definíciu, ktorú stačí v určitých prípadoch prispôsobiť.

b) Použitie v prejednávanom prípade

32. Vynorila sa otázka, či v situácii, ako je situácia v prejednávanom prípade, ide o prípad vyššej moci podľa tradičnej definície tohto pojmu.

33. Táto definícia podľa objektívneho kritéria vyžaduje, aby dôsledkom nebolo možné zabrániť napriek vynaloženiu všetkej starostlivosti. Účastníci konania v spore vo veci samej sa zhodujú na tom, že absencia deliktu alebo kvázi-deliktu je podstatnou podmienkou existencie vyššej moci, a že v každom prípade nejde o prípad vyššej moci, pokiaľ ten, kto sa jej dovoláva, nepreukáže, že v prejednávanom prípade konal s potrebnou starostlivosťou.

18 — Ustálená judikatúra; pozri napríklad rozsudky z 5. februára 1987, Denkavit België, 145/85, Zb. s. 565, bod 11; zo 7. decembra 1993, Huygen a i., C-12/92, Zb. s. I-6381, bod 31; z 5. októbra 2006, Komisia/Nemecko, C-105/02, Zb. s. I-9659, bod 89, a z 5. októbra 2006, Komisia/Belgicko, C-377/03, Zb. s. I-9733, bod 95.

19 — Rozsudok Bayer/Komisia, už citovaný, bod 32, a uznesenie predsedu štvrtej komory Súdneho dvora z 18. januára 2005, Zuazaga Meabe/ÚHVT, C-325/03 P, Zb. s. I-403, bod 25.

20 — Rozsudky Huygen a i., už citovaný, bod 30, a z 29. septembra 1998, First City Trading a i., C-263/97, Zb. s. I-5537, bod 41.

21 — Rozsudok Ferriere Acciaierie Sarde/Komisia, už citovaný, bod 20.

34. Talianska vláda v tejto súvislosti tvrdí, že vzhľadom na to, že nie je vylúčené, že sa SPMR dopustila nedbalosti pri údržbe ropovodu, nie je možné uznať existenciu vyššej moci. Ako však zdôraznila francúzska, poľská vláda, ako aj Komisia, vnútroštátny súd je povinný posúdiť, či je možné spoločnosti SPMR pričítať nedbalosť.

35. Samotná neexistencia zavinenia však podľa vyššie uvedenej definície nepostačuje na to, aby sa dospelo k záveru, že ide o prípad vyššej moci. Okolnosti, ktoré zapríčinili straty, musia byť okrem toho neobvyklé, nepredvídateľné a nezávislé od toho, kto sa ich dovoláva. Tiež musí byť splnené objektívne kritérium Súdneho dvora, teda okolnosti, ktoré zapríčinili straty, musia byť neobvyklé a nezávislé od hospodárskeho subjektu.

36. K prípadu úniku uhľovodíkov došlo z dôvodu praskliny ropovodu a najmä z dôvodu následného roztrhnutia ropovodu. Únik bol teda zapríčinený technickou poruchou ropovodu. Nehody, ktoré sú úzko spojené s fungovaním technických prostriedkov použitých prevádzkovateľom ropovodu, však na ňom v zásade nie sú nezávislé, pretože prevádzkovateľ má priamy vplyv na ich výber a ich údržbu, a teda ide o naplnenie prevádzkového (aj keď malého) rizika.

37. Je takisto možné pochybovať o neobvyklom a nepredvídateľnom charaktere takejto technickej poruchy s ohľadom na prísnosť kritérií, ktoré v tejto súvislosti stanovil Súdny dvor. Súdny dvor rozhodol, že na to, aby určitý jav bolo možné považovať za neobvyklú a nepredvídateľnú udalosť, nestačí, aby bol tento jav vzácny. [22] V dôsledku toho by relatívne vzácna technická porucha priemyselného zariadenia nemala byť logicky považovaná za neobvyklú alebo nepredvídateľnú, pretože akýkoľvek technický prostriedok obsahuje vo svojej podstate riziko technickej poruchy. Naopak, otázka, či prasklina predstavuje výnimočne natoľko vzácny jav, že s ním žiaden prevádzkovateľ nemôže rozumne počítať, je na posúdení vnútroštátneho súdu.

38. Preto, ak by bola použitá tradičná definícia vyššej moci na situáciu, ako je situácia v prejednávanom prípade, je nutné s výhradou ďalších skutkových zistení v konaní vo veci samej dospieť k záveru, že nejde o prípad vyššej moci.

22 — Vo svojom rozsudku z 13. októbra 1993, An Bord Bainne Co-operative a Compagnie Inter-Agra (C-124/92, Zb. s. I-5061, bod 15), Súdny dvor napríklad rozhodol, že nebolo neobvyklé a nepredvídateľné, že právna úprava vyvážajúcej krajiny, ktorá zostala bezo zmeny počas tridsiatich rokov, bola bez predchádzajúceho zverejnenia alebo oznámenia zmenená a doplnená.

3. Prispôsobenie definície na účely smernice 92/12

39. SPMR a Komisia však považujú za nevyhnutné prispôsobiť opísanú definíciu zvláštnostiam všeobecnej štruktúry a cieľov smernice 92/12. Podľa ich názoru sa udalosť nachádza mimo sféry zodpovednosti oprávneného prevádzkovateľa daňového skladu, ak sa jej nemožno vyhnúť aj napriek preukázaniu od neho požadovanej starostlivosti. Domnievajú sa, že ak by sa okrem toho vyžadovalo, aby udalosť, ktorá zapríčinila škodu, musela pôsobiť na ropovod z vonkajšej strany a musela byť nepredvídateľná, viedlo by to k nerovnému rozdeleniu rizika na ujmu oprávneného prevádzkovateľa daňového skladu. Domnievajú sa, že je to tiež odôvodnené skutočnosťou, že oprávnení prevádzkovatelia daňového skladu majú oprávnenie podľa článku 12 smernice 92/12.

40. SPMR zdôrazňuje, že v prejednávanom prípade je na jednej strane isté, že tovar je nenahraditeľne stratený, a je teda vylúčené, aby mohol obiehať v obchodnom obehu Spoločenstva. Na druhej strane ako oprávnený prevádzkovateľa daňového skladu tvrdí, že za túto stratu nenesie vinu. SPMR dospela k záveru, že s ohľadom na účely smernice 92/12 nie je v takejto situácii odôvodnené vyberanie spotrebnej dane.

41. Toto tvrdenie je v rozpore s jasným znením článku 14 smernice 92/12. Toto ustanovenie považuje zistené straty za dôvod na odlišné zdanenie a nestanovuje len prostú domnienku, podľa ktorej sa chýbajúce výrobky dostali do obchodného obehu Spoločenstva.

42. S ohľadom na tvrdenie Komisie týkajúce sa spravodlivého rozdelenia rizika sa nezdá, že by bolo nutné prijať zvlášť extenzívny výklad pojmu vyššej moci.

43. V tomto ohľade je vhodné najprv uviesť, že smernica 92/12 považuje zdanenie strát za pravidlo a oslobodenie od dane za výnimku. Výnimky však musia byť vykladané reštriktívne. Okrem toho sa pojem „vyššia moc“ v bežnom zmysle slova používa na vyjadrenie vzácnej udalosti, ktorá sa týka iba malého počtu prípadov.

44. Tvrdenie SPMR a Komisie by nakoniec viedlo k tomu, že kritérium vyššej moci by bolo zamieňané s podstatne širším pojmom

neexistencie zavinenia. V daňovom práve nie je zavinenie kritériom. V oblasti zdaňovania spotrebného tovaru spočíva rozdelenie rizika na rozložení v závislosti od sfér vplyvu a nie od dodržania určitej úrovne obozretnosti a starostlivosti. V prejednávanom prípade ide predovšetkým o určenie, kto nesie daňové následky v prípade naplnenia typického prevádzkového rizika. Technická porucha prepravného prostriedku použitého oprávneným prevádzkovateľom daňového skladu patrí v tejto súvislosti do sféry rizika, ktoré nesie oprávnený prevádzkovateľ daňového skladu.

45. Je nutné súhlasiť so SPMR a Komisiou v tom, že oprávnený prevádzkovateľ daňového skladu nesie veľmi vysoké riziko, že bude povinný odviesť daň za stratené výrobky. Toto rozloženie rizika je však odôvodnené skutočnosťou, že oprávnený prevádzkovateľ daňového skladu prepravuje výrobky, ktoré má pod svojou kontrolou a ktoré podliehajú spotrebnej dani, od ich výroby alebo dovozu na územie Spoločenstva.[23] Na uľahčenie prepravy výrobkov do tretích krajín je vyberanie dane počas prepravy cez Spoločenstvo odložené. Vzhľadom na to, že oprávnený prevádzkovateľ daňového skladu disponuje špeciálnym výhodným režimom, nezdá sa nespravodlivé, že je zaťažený rizikom vznikajúcim v jeho sfére zodpovednosti počas uplatnenia tohto režimu.

46. Skutočnosť, že prevádzkovateľ daňového skladu musí byť ako taký schválený podľa článku 12 smernice 92/12 a že určité povinnosti sú mu uložené podľa článku 13 tej istej smernice, neodôvodňuje, že štát prevezme na seba časť daňového rizika spojeného s prepravou tovarov podliehajúcich spotrebnej dani v ropovode. Súhlas prevádzkovateľa daňového skladu vedie len k zaručeniu, že tento prevádzkovateľ predstavuje určitý stupeň spoľahlivosti požadovanej pre režim pozastavenia dane.

47. Oslobodenie od záruky v režime pozastavenia dane, ktoré je umožnené podľa článku 15 ods. 3 druhého pododseku smernice 92/12 v oblasti prepravy prostredníctvom pevného potrubia, iba zohľadňuje skutočnosť, že riziko spojené so zaobchádzaním s tovarom a s jeho stratou v tomto type prepravy je nízke. Ak sú však napriek všetkému zistené straty, rozloženie vyššie uvedeného zisku zostáva nezmenené. Oprávnenie, ktoré udelí štát na spustenie a fungovanie ropovodu, neodôvodňuje jeho spoluzodpovednosť za vyberanie spotrebnej dane zo strát, ktoré sú spôsobené technickou poruchou ropovodu.

48. Nakoniec je potrebné odmietnuť tvrdenie, podľa ktorého tovar nebol v skutočnosti prepustený do režimu voľného obehu, ale už predtým zanikol. Na to, aby mohla byť spotrebná daň vyberaná, nie je nutné, aby

23 — Pozri článok 5 ods. 1 smernice 92/12.

výrobky, ktoré jej podliehajú, boli skutočne podľa ich určenia spotrebované. Inak by nadobúdateľovi, ktorý už zaplatil príslušné spotrebné dane za nakúpený tovar, musela byť táto daň vrátená v prípade, že tovar bol zničený pred spotrebovaním, ku ktorému bolo určené. Smernica 92/12 nestanovuje takéto vrátenie dane. Nadobúdateľ fľaše vína tak nemá právo na vrátenie dane, pokiaľ sa mu fľaša vyšmykne z tašky a víno sa rozleje na chodníku, čo iste nie je účel, na ktorý bolo určené.

4. Predbežný záver

49. Stručne povedané, je potrebné dospieť k záveru, že definícia, ktorú podáva ustálená judikatúra v prípade vyššej moci, sa zdá byť taktiež použiteľná v prejednávanom prípade.

50. Na prvú otázku je preto potrebné odpovedať v tom zmysle, že pojem prípad vyššej moci zapríčiňujúcej straty, ku ktorým dôjde v režime pozastavenia dane v zmysle článku 14 ods. 1 smernice 92/12, predpokladá neobvyklé a nepredvídateľné okolnosti, ktoré sú nezávislé od vôle toho, kto sa na ňu odvoláva a ktorých dôsledkom sa nedalo zabrániť ani napriek všetkej vynaloženej starostlivosti.

C — *O druhej otázke*

51. Druhá otázka sa týka skutočnosti, či vsiaknutie uniknutých uhľovodíkov do pôdy môže byť považované za stratu, ktorá je spôsobená povahou tohto výrobku, keďže ide o kvapalinu.

52. Medzi účastníkmi konania s výnimkou SPMR je nesporné, že v prejednávanom prípade nejde o oslobodenie od dane, pokiaľ ide o straty podľa článku 14 ods. 1 smernice 92/12. Zo samotného znenia tohto ustanovenia vyplýva, že pojem „strata spôsobená povahou výrobkov“ pokrýva výlučne straty pochádzajúce iba z *prirodzených* príčin bez toho, aby nastala ďalšia zvláštna okolnosť.[24] Táto definícia odkazuje napríklad na vyparovanie vyplývajúce z prchavosti určitých látok.

24 — Francúzsky pojem „prirodzená strata“ to jasne vystihuje.

53. V prejednávanom prípade je strata spôsobená prasknutím ropovodu a jeho následným roztrhnutím, teda v dôsledku nehody. Preto ide hlavne o stratu v dôsledku nehody a nie o prirodzenú stratu, ktorá nastala v rámci *bežného* procesu prepravy, a teda *výlučne* o stratu pripočítateľnú povahe výrobku.

54. Skutočnosť, že k vsiaknutiu uhľovodíkov mohlo dôjsť z dôvodu, že ide o kvapalinu, na tom nemôže nič zmeniť. V opačnom prípade by každý únik minerálnych olejov a ich vsiaknutie do pôdy bol bez ohľadu na jej príčinu spôsobený povahou výrobkov, a teda by bol oslobodený od dane, aj keby bol únik úmyselne vyvolaný prepravcom alebo v prípade jeho postihnuteľného konania. [25] To by bolo v rozpore, ako som uviedla vyššie, so zodpovednosťou oprávneného prevádzkovateľa daňového skladu v jeho sfére vplyvu.

55. Ako uvádza francúzska vláda, tento výklad je potvrdený skutočnosťou, že množstvo členských štátov prijalo na základe získaných skúseností právne ustanovenia pre stanovenie paušálnych limitov pre prirodzené straty oslobodené od dane.

56. Odkaz SPMR na návrhy k rozsudku Esercizio Magazzini Generali a Mellina Agosta je v tomto ohľade irelevantný. [26] Bez ohľadu na otázku, či príklady, ktoré sú tam uvedené, [27] sú relevantné pre vysvetlenie článku 11 smernice 69/74/EHS [28], sa táto vec týkala ustanovenia, ktorého znenie nezodpovedá zneniu ustanovenia v prejednávanej veci, teda aj keď článok 11, ktorý bol v tejto veci vykladaný, dával dôraz na „straty spôsobené príčinami spočívajúcimi v povahe tovaru“ [*neoficiálny preklad*], k oslobodeniu od dane dochádza v prejednávanom prípade iba pri „úbytkoch“ alebo „*prirodzených* stratách“.

25 — V tejto úvahe možno ísť ešte ďalej, pretože v konečnom dôsledku akékoľvek zničenie tovaru môže byť pričítateľné jeho vlastnostiam, napríklad zničenie výrobkov spálením je spôsobené ich horlivosťou, rozbitie ich krehkosťou atď.

26 — Návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Mancini vo veci už citovaného rozsudku Esercizio Magazzini Generali a Mellina Agosta.

27 — V bode 3 svojich návrhov generálny advokát Mancini uvádza ako príklad straty spôsobenej príčinami, ktoré závisia na povahe tovaru, vyliatie vykurovacieho oleja na cestu po poškodení cisterny, ktorá ho obsahuje.

28 — Smernica Rady 69/74/EHS zo 4. marca 1969 o harmonizácii ustanovení zákonov, iných právnych predpisov alebo správnych opatrení týkajúcich režimu colných skladov [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 58, s. 7).

V — Návrh

57. Na základe vyššie uvedených argumentov navrhujem, aby Súdny dvor na položené prejudiciálne otázky odpovedal takto:

1. Pojem „prípad vyššej moci“ zapríčiňujúcej straty, ku ktorým dôjde v režime pozastavenia dane v zmysle článku 14 ods. 1 smernice Rady 92/12/EHS z 25. februára 1992 o všeobecných systémoch pre výrobky podliehajúce spotrebnej dani a o vlastníctve, pohybe a monitorovaní takýchto výrobkov, predpokladá neobvyklé a nepredvídateľné okolnosti, ktoré sú nezávislé od vôle toho, kto sa na ňu odvoláva, a ktorých dôsledkom sa nedalo zabrániť ani napriek všetkej vynaloženej starostlivosti.

2. Straty časti ropných výrobkov, ktoré unikli z ropovodu z dôvodu ich kvapalnej povahy a vlastností pôdy, do ktorej sa rozptýlili, pričom tieto vlastnosti boli prekážkou ich opätovného získania, nemožno považovať za straty spôsobené povahou výrobku v zmysle článku 14 ods. 1 uvedenej smernice.